

Blodige norske oljepenger

Av Mads Gilbert, Tromsø

Straks vi passerte grensen nyttårsaften hørte vi duren fra israelske droner som hang over Gaza. Lyden vedvarte døgnet rundt, bare avbrutt av drønn fra eksplosjoner når israelske bomber og raketter traff sine mål. Mange angrep kom nettopp fra ubemannete fly – UAV – eller droner. Det israelske Elbit Systems Ltd. er en av verdens største droneprodusenter. De skryter på hjemmesidene av sin 'omfattende erfaring og innovasjoner på alle områder av dronesystemer - som har resultert i fremragende operative løsninger for det israelske forsvaret.' Elbits sortiment byr på Hermes- og Skylark-droner som kan utstyres med avansert militær overvåkingsteknologi og drepende Hellfire- eller Rafal-raketter med presis optisk målstyring. Elbit-produserte droner ble brukt i stor utstrekning under angrepet på Gaza. Dronepilotene som sitter i en trygg bunkers eller i mobil kontrollenhet på bakken studerer detaljene i skarpe tv-bilder som viser alt som rører seg. De bestemmer hvilke mål de skal skyte mot. Bildene kan skille på kvinner og menn, voksne og barn.

Vi tok imot mange hardt skadde, døende og drepte sivile palestinere truffet av raketter fra israelske droner. Mange var barn. Noen av dronene var nok delfinansiert av det norske Oljefondet, som i 2008 investerte nær 40 millioner kroner i Elbit Systems. Som med andre selskaper som leverte til Israels krigføring, steg Elbit Systems' aksjeverdi, og norske aksjer økte i verdi under Gaza-krigen. Krigsprofitten strømmet til Oljefondets konti mens istykkerrevne palestinere strømmet til Shifa-sykehuset i Gaza. For Oljefondet kan det synes som okkupasjon er business, ikke folkerett og etikk.

Den palestinske gruppen "Hvem profiterer?" arbeider systematisk for å avdekke hvem som profiterer på den israelske okkupasjonsindustrien (www.whoprofits.org). De gjennomgikk Oljefondets investeringsportefolio pr. 31.12.08. De fant at nesten 2/3 av de 41 israelske aksjeselskapene og 11 ulike utenlandske aksjeselskaper på listen hadde betydelige økonomiske interesser i en fortsatt israelsk okkupasjon av Vestbredden og Gaza. Norske oljepenger var investert i hele 32 ulike selskaper som opererer på okkuperte palestinsk land, 21 israelske og 11 internasjonale.

Mange ble lettet da Regjeringen kunngjorde at Oljefondet nå har solgt aksjene i Elbit, men nedselgingen av israelske aksjer kommer for seint og for begrenset. Regjeringens begrunnelse var at Elbit produserer overvåkingssystemer til den israelske apartheidmuren på Vestbredden. - Vi ønsker ikke å finansiere selskaper som på en slik direkte måte bidrar til brudd med den internasjonale humanitærretten, sa finansministeren. Ikke ett ord om dronene.

Ifølge kommunikasjonsrådgiver Bjørn Svenungsen i UD forklarte utenriksminister Gahr Støre Israels forsvarsminister Ehud Barak at Oljefondet er "et fond som investerer etter profittmaksimerende prinsipper". - Han forklarte også hvordan Etikkrådet fungerer, at det er et råd som gir råd til regjeringen, og at regjeringen valgte å følge rådet i dette tilfelle, sa Svenungsen til NTB. Beslutningen om å kaste ut Elbit var altså en politisk beslutning og viser at Regjeringen i siste instans bestemmer, ikke meklere og etikere.

Oljefondets Etikkråd la vekt på det Den internasjonale domstolen i Haag sa i 2004 om at byggingen av Muren var folkerettsstridig. Domstolen anså også Murens overvåkingsregime i strid med internasjonale humanitærrett.

Langt flere enn Haag-domstolen har bedt Regjeringen "motvirke" staten Israels brutale okkupasjonspolitikk. Norsk folkehjelp, norsk fagbevegelse og den norske solidaritetsbevegelsen for Palestina har gjentatte ganger krevd at Oljefondet må avvikle investeringene i Israel, og NRK Brennpunkts dokumentar "Hva drepte lillebror" viste hvordan palestinske barn ble drept i Gaza i januar av raketter skutt fra israelske droner.

Presset har virket, men viktige spørsmål er ubesvart. Hvorfor investerte Oljefondet i Elbit så seint som høsten 2008, fire år *etter* Haag-domstolens klare uttalelse? Er fondets aksjemeklere fristilte til å "investere etter profittmaksimerende prinsipper"? Har de rikt bonushonorerte meklerne og ledelsen i Oljefondet skoleing og retningslinjer som skal *forhindre* at de investerer i selskaper som på en "direkte måte bidrar til brudd med den internasjonale humanitærretten"? Eller vurderes investeringene først i ettertid, når det kommer politisk og etisk kritikk?

Det er grunn til å spørre. Oljefondet har hatt en oppsiktsvekkende økning i satsingen i Israel. Investeringer i israelske aksjer og obligasjoner mer enn doblet seg i 2008 fra 1,5 til 3,3 milliarder kroner, samtidig som den israelske okkupasjonen ble stadig mer aggressiv og blokaden mot 1,5 millioner palestinere i Gaza stadig mer nådeløs. Rapporter fra FN, Verdensbanken og humanitære organisasjoner dokumenterte hvordan Israels politikk i samme periode innebar økende kollektiv avstraffelse, utenomrettslige henrettelser, utsulting av sivile palestinere og ødeleggelse av palestinsk infrastruktur i de okkuperte områdene og nye kolonier. Flertallet av de israelske aksjeselskapene Oljefondet har investert i deltar i aktiviteter som bryter internasjonal humanitær rett.

Regjeringen bør snarest fremme forslag til Stortinget om å trekke alle statlige investeringer i israelske og utenlandske aksjeselskaper som bidrar til Israels fortsatte okkupasjon, kolonipolitikk og angrepskrig mot det palestinske folket.